Львівський професійний коледж
готельно-туристичного та ресторанного сервісу

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора з НМР
_____ Марія СКОРОБОГАТА
26 серпня 2024 р.

Методичні матеріали для проведення практичних та семінарських занять з дисципліни «Соціологія»

Спеціальність 241 «Готельно-ресторанна справа»
Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр
Освітньо-професійна програма «Готельно-ресторанна справа»

Підготувала:
Викладач Кендюх Д.О.

Погоджено на засіданні циклової комісії викладачів природничо-0математичного циклу
Протокол № 01 від 26 серпня 2024 р.

Голова циклової комісії _____ Ігор МАТВІЇВ

Львів 2024

Семінарського заняття №1 “Основні етапи розвитку соціології”.

Мета семінару

- Ознайомити студентів з історичними етапами становлення соціології.
- Показати еволюцію соціологічної думки від античності до сучасності.
- Розвинути навички аналізу соціальних процесів та критичного мислення.

Завдання

- Вивчити основні концепції та напрями соціології.
- Розглянути внесок ключових мислителів (Конт, Дюркгейм, Вебер).
- Проаналізувати сучасні тенденції розвитку соціології.
- Підготувати доповіді та дискусійні питання.

План семінарського заняття

1. **Вступ**: значення соціології як науки.
2. **Протосоціологія**: античні та середньовічні уявлення про суспільство.
3. **Класична соціологія XIX ст.**: Конт, Спенсер, Дюркгейм, Вебер.
4. **Теоретичні школи XX ст.**: функціоналізм, конфліктологія, символічний інтеракціонізм.
5. **Сучасна соціологія**: постмодерні та глобальні підходи.
6. **Соціологія в Україні**: від І. Франка та М. Драгоманова до сучасних досліджень.
7. **Підсумки та дискусія**: роль соціології у вирішенні соціальних проблем.

Теми доповідей

- Огюст Конт і позитивізм.
- Еміль Дюркгейм: соціальна солідарність та аномія.
- Макс Вебер: соціальна дія та бюрократія.
- Т. Парсонс і структурний функціоналізм.
- Символічний інтеракціонізм Дж. Міда.
- Соціологія в Україні: М. Грушевський, М. Туган-Барановський.
- Сучасні напрями: постструктуралізм, глобальна соціологія, цифрове суспільство.

Список використаної літератури

- Конт О. *Курс позитивної філософії*.
- Вебер М. *Протестантська етика і дух капіталізму*.
- Парсонс Т. *Соціальна система*.
- Габермас Ю. *Теорія комунікативної дії*.

Корисні вебресурси

- StudFiles: Семінарське заняття “Основні етапи історії соціологічної думки”
- Philosophy.nuph.edu.ua: План семінарського заняття з історії соціології (philosophy.nuph.edu.ua in Bing)
- На Урок: Історія розвитку соціологічної науки

Семінарського заняття №2 “Становлення та розвиток соціологічної думки в Україні”:

Мета семінару

- Ознайомити студентів із витоками та етапами розвитку соціологічної думки в Україні.
- Показати внесок українських мислителів у світову соціологію.
- Сформувати розуміння специфіки української соціологічної традиції.

Завдання

- Вивчити основні концепції українських соціологів XIX–XX ст.
- Розглянути діяльність І. Франка, М. Драгоманова, М. Грушевського,
- Проаналізувати сучасний стан соціології в Україні.
- Підготувати доповіді та дискусійні питання.

План семінарського заняття

1. **Вступ**: соціологія як наука в Україні.
2. **Перші ідеї соціологічного мислення**: Києво-Могилянська академія, філософські трактати.
3. **XIX ст.**: М. Драгоманов — політична та соціальна думка; І. Франко — соціологічні погляди.
4. **Початок XX ст.**: М. Грушевський — історико-соціологічний підхід;
5. **Розвиток у радянський період**: обмеження та відновлення соціології.
6. **Сучасна соціологія в Україні**: інститути, дослідницькі центри, актуальні напрями.
7. **Підсумки та дискусія**: значення української соціології для світової науки.

Теми доповідей

- Іван Франко як соціолог.
- Михайло Драгоманов: політична та соціальна концепція.
- Михайло Грушевський: історія та соціологія.
- Соціологія в радянській Україні.
- Сучасні українські соціологічні школи та дослідження.

Список використаної літератури

- Драгоманов М. *Листи на Наддніпрянську Україну*.
- Франко І. *Соціальні та економічні погляди*.
- Грушевський М. *Історія України-Руси*.
- Українські соціологи: збірники праць Інституту соціології НАН України.

Корисні вебресурси

- Інститут соціології НАН України
- На Урок: Становлення соціології в Україні
- StudFiles: Українська соціологічна думка

Семінарського заняття №3 “Суспільство як соціальна система”:

Мета семінару

- Ознайомити студентів із поняттям суспільства як соціальної системи.
- Розкрити основні характеристики та структуру соціальної системи.
- Показати взаємозв’язок між соціальними інститутами, нормами та ролями.

Завдання

- Вивчити поняття “соціальна система” та його особливості.
- Розглянути підходи до аналізу суспільства (структурний функціоналізм, системна теорія).
- Проаналізувати роль соціальних інститутів у підтриманні стабільності суспільства.
- Підготувати доповіді та дискусійні питання.

План семінарського заняття

1. **Вступ**: суспільство як об’єкт соціологічного дослідження.
2. **Поняття соціальної системи**: структура, елементи, функції.
3. **Соціальні інститути**: сім’я, освіта, держава, економіка, релігія.
4. **Соціальні ролі та норми**: механізми регуляції поведінки.
5. **Теоретичні підходи**:
    - Т. Парсонс — структурний функціоналізм.
    - Н. Луман — системна теорія суспільства.
6. **Суспільство як відкрита система**: взаємодія з іншими системами, глобалізація.
7. **Підсумки та дискусія**: чи можна суспільство розглядати як “живий організм”?

Теми доповідей

- Суспільство як система: основні ознаки.
- Теорія соціальної системи Т. Парсонса.
- Соціальні інститути як підсистеми суспільства.
- Роль норм і цінностей у підтриманні соціального порядку.
- Суспільство та глобалізація: виклики сучасності.

Список використаної літератури

- Парсонс Т. *Соціальна система*.
- Гідденс Е. *Соціологія*.
- Українські підручники з соціології (Інститут соціології НАН України).

Корисні вебресурси

- Інститут соціології НАН України
- StudFiles: Суспільство як соціальна система
- На Урок: Соціологія — суспільство як система

Семінарського заняття №4 “Соціальна структура та соціальна стратифікація суспільства”:

Мета семінару

- Ознайомити студентів із поняттями соціальної структури та соціальної стратифікації.
- Розкрити механізми формування соціальних верств і класів.
- Показати взаємозв’язок між соціальною мобільністю та стратифікацією.

Завдання

- Вивчити основні елементи соціальної структури суспільства.
- Розглянути моделі соціальної стратифікації (класова, статусна, професійна).
- Проаналізувати сучасні тенденції соціальної нерівності.
- Підготувати доповіді та дискусійні питання.

План семінарського заняття

1. **Вступ**: поняття соціальної структури та стратифікації.
2. **Соціальна структура суспільства**: інститути, групи, ролі, статуси.
3. **Соціальна стратифікація**: сутність, критерії (доходи, влада, престиж, освіта).
4. **Класичні теорії стратифікації**:
    - М. Вебер — багатовимірна модель стратифікації.
5. **Сучасні підходи**: глобальна нерівність, цифрова стратифікація.
6. **Соціальна мобільність**: вертикальна та горизонтальна.
7. **Підсумки та дискусія**: чи можлива рівність у сучасному суспільстві?

Теми доповідей

- Соціальна структура суспільства: елементи та функції.
- М. Вебер: статус, влада, престиж.
- Сучасні форми стратифікації: економічна, політична, культурна.
- Соціальна нерівність в Україні та світі.

Список використаної літератури

- Вебер М. *Господарство і суспільство*.
- Парсонс Т. *Соціальна система*.
- Гідденс Е. *Соціологія*.
- Українські підручники з соціології (Інститут соціології НАН України).

Корисні вебресурси

- Інститут соціології НАН України
- StudFiles: Соціальна структура та стратифікація
- На Урок: Соціальна стратифікація суспільства

Семінарського заняття №5 “Соціологія особистості”:

Мета семінару

- Ознайомити студентів із поняттям особистості в соціології.

- Розкрити взаємозв’язок між індивідом, суспільством та соціальними інститутами.
- Показати механізми соціалізації та формування ідентичності.

Завдання

- Вивчити основні концепції соціології особистості.
- Розглянути процеси соціалізації та роль соціальних інститутів.
- Проаналізувати сучасні проблеми особистості в умовах глобалізації та цифрового суспільства.
- Підготувати доповіді та дискусійні питання.

План семінарського заняття

1. **Вступ**: особистість як об’єкт соціологічного дослідження.
2. **Поняття особистості**: індивід, індивідуальність, соціальна особистість.
3. **Соціалізація**: етапи, агенти соціалізації (сім’я, школа, ЗМІ, інтернет).
4. **Теоретичні підходи**:
    - Дж. Мід — символічний інтеракціонізм.
    - Ч. Кулі — концепція “дзеркального Я”.
    - Е. Еріксон — стадії розвитку особистості.
5. **Соціальні ролі та статуси**: механізми інтеграції особистості в суспільство.
6. **Сучасні виклики**: криза ідентичності, вплив цифрових технологій, глобалізація.
7. **Підсумки та дискусія**: чи можлива гармонія між особистістю та суспільством?

Теми доповідей

- Поняття особистості в соціології.
- Теорія “дзеркального Я” Ч. Кулі.
- Дж. Мід і символічний інтеракціонізм.
- Соціалізація як процес формування особистості.
- Соціальні ролі та статуси: приклади з сучасного життя.
- Особистість у цифровому суспільстві.

Список використаної літератури

- Мід Дж. *Mind, Self and Society*.
- Кулі Ч. *Human Nature and the Social Order*.
- Еріксон Е. *Childhood and Society*.
- Гідденс Е. *Соціологія*.
- Українські підручники з соціології (Інститут соціології НАН України).

Корисні вебресурси

- Інститут соціології НАН України
- StudFiles: Соціологія особистості
- На Урок: Соціалізація та особистість

Семінарського заняття №6 “Соціологія сім’ї”:

Мета семінару

- Ознайомити студентів із поняттям сім’ї як соціального інституту.

- Розкрити функції та типи сім’ї в суспільстві.
- Показати сучасні тенденції трансформації сімейних відносин.

Завдання

- Вивчити основні концепції соціології сім’ї.
- Розглянути функції сім’ї: репродуктивну, виховну, економічну, емоційну.
- Проаналізувати зміни у структурі сім’ї в умовах глобалізації та цифрового суспільства.
- Підготувати доповіді та дискусійні питання.

План семінарського заняття

1. **Вступ**: сім’я як соціальний інститут.
2. **Функції сім’ї**: біологічні, соціальні, економічні, культурні.
3. **Типи сімейних структур**: нуклеарна, розширена, неповна, альтернативні форми.
4. **Теоретичні підходи до аналізу сім’ї**:
    - Структурний функціоналізм (Т. Парсонс).
    - Символічний інтеракціонізм (Дж. Мід).
5. **Сучасні тенденції**: зростання кількості розлучень, партнерські стосунки без шлюбу, вплив гендерної рівності.
6. **Сім’я в Україні**: традиційні та сучасні моделі.
7. **Підсумки та дискусія**: майбутнє сім’ї як соціального інституту.

Теми доповідей

- Сім’я як соціальний інститут: основні функції.
- Типи сімейних структур у різних культурах.
- Теорія сім’ї Т. Парсонса.
- Конфліктологічний підхід до сім’ї.
- Сучасні трансформації сімейних відносин.
- Сім’я в українському суспільстві: традиції та нові тенденції.

Список використаної літератури

- Парсонс Т. *Соціальна система*.
- Мід Дж. *Mind, Self and Society*.
- Гідденс Е. *Соціологія*.
- Українські підручники з соціології (Інститут соціології НАН України).

Корисні вебресурси

- Інститут соціології НАН України
- StudFiles: Соціологія сім’ї
- На Урок: Сім’я як соціальний інститут

Семінарського заняття №7 “Соціологія молоді”:

Мета семінару

- Ознайомити студентів із молоддю як специфічною соціальною групою.
- Розкрити особливості соціалізації та формування цінностей молодого покоління.
- Показати роль молоді у суспільних змінах та розвитку соціальних інститутів.

Завдання

- Вивчити поняття “молодь” у соціології та її соціальні характеристики.
- Розглянути основні проблеми та тенденції розвитку молодіжних спільнот.
- Проаналізувати взаємозв’язок між молоддю та суспільними процесами (політика, культура, економіка).
- Підготувати доповіді та дискусійні питання.

План семінарського заняття

1. **Вступ**: молодь як об’єкт соціологічного дослідження.
2. **Поняття молоді**: вікові межі, соціальні ознаки, статус.
3. **Соціалізація молоді**: роль сім’ї, освіти, ЗМІ, інтернету.
4. **Молодіжні субкультури**: особливості, функції, приклади.
5. **Соціальні проблеми молоді**: безробіття, освіта, міграція, політична активність.
6. **Теоретичні підходи**:
    - Функціоналізм — молодь як ресурс суспільства.
    - Конфліктологія — молодь як рушій змін.
    - Символічний інтеракціонізм — формування ідентичності.
7. **Молодь в Україні**: сучасні тенденції, виклики та перспективи.
8. **Підсумки та дискусія**: роль молоді у формуванні майбутнього суспільства.

Теми доповідей

- Молодь як соціальна група: особливості та функції.
- Соціалізація молоді в умовах цифрового суспільства.
- Молодіжні субкультури: від хіпі до кіберкультури.
- Проблеми працевлаштування молоді.
- Політична активність молодого покоління.
- Молодь в Україні: виклики та перспективи.

Список використаної літератури

- Гідденс Е. *Соціологія*.
- Українські підручники з соціології (Інститут соціології НАН України).
- Збірники досліджень про молодь (UNICEF, UNESCO, українські соціологічні центри).

Корисні вебресурси

- Інститут соціології НАН України
- StudFiles: Соціологія молоді
- На Урок: Молодь як соціальна група
- UNICEF Україна: Дослідження про молодь

Семінарського заняття №8 “Соціологія конфлікту”:

Мета семінару

- Ознайомити студентів із поняттям соціального конфлікту та його роллю в суспільстві.
- Розкрити основні теорії конфлікту в соціології.
- Показати механізми виникнення, розвитку та врегулювання конфліктів.

Завдання

- Вивчити сутність соціального конфлікту та його типи.
- Розглянути класичні та сучасні теорії конфлікту.
- Проаналізувати приклади соціальних конфліктів у різних сферах життя.
- Підготувати доповіді та дискусійні питання.

План семінарського заняття

1. **Вступ**: поняття конфлікту в соціології.
2. **Типи соціальних конфліктів**: міжособистісні, групові, політичні, економічні, культурні.
3. **Класичні теорії конфлікту**:
    - М. Вебер — багатовимірність конфлікту (влада, престиж, економіка).
    - Г. Зіммель — конфлікт як форма соціальної взаємодії.
4. **Сучасні підходи**: Л. Козер — функціональний аспект конфлікту; Р. Дарендорф — конфлікт як постійний елемент суспільства.
5. **Механізми врегулювання конфліктів**: переговори, медіація, компроміс.
6. **Соціологія конфлікту в Україні**: приклади та дослідження.
7. **Підсумки та дискусія**: чи може конфлікт бути конструктивним?

Теми доповідей

- Конфлікт як соціальне явище.
- Г. Зіммель: конфлікт як форма взаємодії.
- Л. Козер: позитивні функції конфлікту.
- Р. Дарендорф: конфлікт і влада.
- Методи врегулювання соціальних конфліктів.
- Соціальні конфлікти в сучасній Україні.

Список використаної літератури

- Вебер М. *Господарство і суспільство*.
- Зіммель Г. *Соціологія*.
- Козер Л. *Функції соціального конфлікту*.
- Дарендорф Р. *Сучасний соціальний конфлікт*.
- Гідденс Е. *Соціологія*.
- Українські підручники з соціології (Інститут соціології НАН України).

Корисні вебресурси

- Інститут соціології НАН України
- StudFiles: Соціологія конфлікту

Семінарського заняття №9 “Соціологія культури”:

Мета семінару

- Ознайомити студентів із культурою як соціальним феноменом.
- Розкрити взаємозв’язок між культурою та суспільством.
- Показати роль культури у формуванні цінностей, норм та соціальної ідентичності.

Завдання

- Вивчити поняття культури в соціології.
- Розглянути основні функції культури та її структуру.

- Проаналізувати класичні та сучасні теорії культури.
- Підготувати доповіді та дискусійні питання.

План семінарського заняття

1. **Вступ**: культура як предмет соціологічного аналізу.
2. **Поняття культури**: матеріальна та духовна культура.
3. **Функції культури**: комунікативна, інтегративна, виховна, регулятивна.
4. **Теоретичні підходи до культури**:
    - Е. Дюркгейм — культура як колективна свідомість.
    - М. Вебер — культура та цінності.
    - К. Клакхон, А. Кребер — культурні універсалії.
5. **Субкультури та контркультури**: приклади та значення.
6. **Сучасні тенденції**: глобалізація, масова культура, цифрова культура.
7. **Культура в Україні**: традиції та сучасні трансформації.
8. **Підсумки та дискусія**: чи є культура головним чинником соціальної інтеграції?

Теми доповідей

- Культура як соціальний феномен.
- Функції культури в суспільстві.
- Субкультури та контркультури: приклади з сучасного життя.
- Масова культура та її вплив на особистість.
- Цифрова культура та соціальні мережі.
- Українська культура: традиції та сучасні виклики.

Список використаної літератури

- Дюркгейм Е. *Елементарні форми релігійного життя*.
- Вебер М. *Протестантська етика і дух капіталізму*.
- Клакхон К., Кребер А. *Культура: критичний огляд концепцій*.
- Гідденс Е. *Соціологія*.
- Українські підручники з соціології культури (Інститут соціології НАН України).

Корисні вебресурси

- Інститут соціології НАН України
- StudFiles: Соціологія культури
- На Урок: Культура як соціальний феномен

Семінарського заняття №10 “Соціологія економіки”:

Мета дисципліни

- Формування системних знань про взаємозв’язок економіки та суспільства.
- Розуміння соціальних чинників економічної поведінки.
- Аналіз ролі інститутів, культури та соціальних мереж у функціонуванні економіки.
- Підготовка до практичного застосування соціологічних методів у дослідженні економічних процесів. sociology.knu.ua

Завдання курсу

- Ознайомити студентів із класичними та сучасними теоріями соціології економіки.
- Розвинути навички критичного аналізу економічних явищ у соціальному контексті.

- Вивчити методи збору та інтерпретації соціологічних даних про економіку.
- Сформувати здатність застосовувати знання для вирішення соціальних проблем. ELAKPI

План семінарського заняття

1. **Вступ до соціології економіки**: предмет, методи, історія становлення.
2. **Класичні концепції**: Вебер, Дюркгейм.
3. **Сучасні підходи**: інституціоналізм, економічна соціологія Грановеттера.
4. **Соціальні інститути та економіка**: держава, корпорації, ринок праці.
5. **Культура та економічна поведінка**: етика, традиції, довіра.
6. **Соціальна нерівність та економіка**: класова структура, мобільність.
7. **Глобалізація та цифрова економіка**: нові виклики для соціології. inst-hist.chnpu.edu.ua

Теми доповідей

- Вплив протестантської етики на розвиток капіталізму.
- Соціальні мережі та економічні трансакції.
- Тіньова економіка як соціальний феномен.
- Економічна культура в Україні: традиції та сучасність.
- Соціологічний аналіз нерівності доходів.
- Глобалізація та трансформація ринку праці.

Список літератури

- Вебер М. *Протестантська етика і дух капіталізму*.
- Дюркгейм Е. *Про поділ суспільної праці*.
- Грановеттер М. *Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness*.
- Туленков М.В. *Соціологія економіки* (навчальний посібник, КНУ ім. Т. Шевченка). sociology.knu.ua

Корисні вебресурси

- **КПІ ім. Ігоря Сікорського** – навчально-методичні матеріали з соціології економіки. ELAKPI
- **КНУ ім. Т. Шевченка, факультет соціології** – робочі програми та методичні рекомендації. sociology.knu.ua

Семінарського заняття №11 Соціологічні дослідження та методи їх проведення

Мета

- Ознайомити студентів із сутністю соціологічного дослідження.
- Розкрити етапи його проведення та методологічні особливості.
- Сформувати навички вибору та застосування методів збору соціологічної інформації.
- Показати практичне значення соціологічних досліджень для аналізу суспільних процесів.

Завдання

- Вивчити структуру програми соціологічного дослідження.
- Розглянути основні методи збору даних (опитування, інтерв’ю, спостереження, аналіз документів, експеримент).

- Навчитися формулювати проблему, мету та гіпотези дослідження.
- Ознайомитися з прикладами застосування соціологічних методів у різних сферах.

План семінарського заняття

1. Поняття та структура соціологічного дослідження.
2. Етапи проведення: від постановки проблеми до інтерпретації результатів.
3. Методи збору соціологічної інформації.
4. Порівняння кількісних та якісних методів.
5. Приклади сучасних соціологічних досліджень в Україні та світі.
6. Дискусія: переваги та недоліки різних методів.

Теми доповідей

- Опитування громадської думки: методика та проблеми достовірності.
- Інтерв'ю як інструмент глибинного аналізу соціальних процесів.
- Спостереження у соціології: можливості та обмеження.
- Соціологічний експеримент: приклади та етичні аспекти.
- Аналіз документів як метод дослідження соціальної реальності.
- Використання цифрових технологій у сучасних соціологічних дослідженнях.

Список використаної літератури

- Паніна Н.В. *Методологія та методи соціологічних досліджень*.
- Журнал *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*.

Корисні веб ресурси

- Освіта.UA – методи соціологічних досліджень
- Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – електронні ресурси
- Соціологічна асоціація України
- European Sociological Association